

ontwikkeling+beheer natuurkwaliteit

o+bn

OBN Natuurkennis

Jaarplan 2022

Met doorkijk naar 2023

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Naar een geïntegreerd meerjarenplan	4
2	OBN Natuurkennis	5
2.1	Doel en aard van het kennisnetwerk	5
2.2	Organisatie van het kennisnetwerk	6
2.3	Jaarcyclus 2022	8
2.3	De ‘Extra impuls’, het ecologisch assessment en het Uitvoeringsprogramma Natuur	10
2.4	Aandachtspunten 2022	11
3	Kennisontwikkeling 2022: Onderzoeksprojecten.....	12
3.1	Kennisthema’s.....	12
3.2	Onderzoeksprojecten 2022	12
3.2.1	Vergroten en verbinden langs macrogradiënten als sleutel tot biodiversiteitsherstel.....	13
3.2.2	Effecten van nutriëntenfluxen op de biogeochemie en vegetatie van kwelzones	13
3.2.3	Naar een klimaat-robuust en toekomstbestendig watersysteem met klein- en grootschalige hydrologische ingrepen voor de Nederlandse natuur.....	14
3.2.4	UPN-projecten 2021	15
3.3	Kennisdeling	16
4	Communicatie	18
4.1	Communicatiestrategie.....	18
4.2	Algemene communicatieactiviteiten in 2022	19
4.3	Communicatie-activiteiten per deskundigenteam in 2022	20
4.4	Kosten kennisverspreiding	22
5	Financiering OBN	23
5.1	Inkomsten	23
5.2	Uitgaven.....	23
5.3	Begroting OBN 2022 en 2023	25
5.4	Bijlage lopend onderzoek	26

1 Inleiding

Het Kennisnetwerk 'Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit' - OBN Natuurkennis - is een onafhankelijk en innovatief platform waarin beheer, beleid en wetenschap op het gebied van natuurherstel en natuurbeheer samenwerken. Het kennisnetwerk heeft als missie de ontwikkeling en verspreiding van kennis over strategieën en maatregelen voor het structureel herstel en beheer van natuurkwaliteit.

BIJ12, LNV en de VBNE hebben in 2019 voor de periode 2019 t/m 2024 een overeenkomst gesloten waarin afspraken zijn gemaakt over de doelstelling, aansturing en financiering van OBN Natuurkennis. Het Ministerie van LNV en BIJ12/IPO zijn verantwoordelijk voor de aansturing van OBN Natuurkennis. De coördinatie van het kennisnetwerk is in handen van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE).

Het IPO/BIJ12 stellen in 2022 een budget van ruim een miljoen ter beschikking voor de financiering van innovatief onderzoek gericht op praktische maatregelen voor natuurherstel en -beheer. De voorstellen voor dit onderzoek zijn ontwikkeld door de OBN deskundigenteams op grond van hun inzicht in de knelpunten voor de ecologische kwaliteit van de landschappen en de aangrijpingspunten voor herstel daarvan.

Het Ministerie LNV stelt in 2022 €856.000,- en in 2023 €871.000,- subsidie beschikbaar voor de financiering van de werkzaamheden en activiteiten die de VBNE ten behoeve van de deskundigenteams, communicatie en kennisverspreiding (rapporten, nieuwsbrief, brochures, bijeenkomsten, website), monitoring en aanbesteding van onderzoek voor OBN Natuurkennis coördineert en uitvoert.

Nieuw: het Uitvoeringsprogramma Natuur

In 2021 heeft de VBNE een overeenkomst gesloten met het Ministerie van LNV over kennisdeling ten behoeve van het Uitvoeringsprogramma Natuur (UPN). Er ligt met het Kennisnetwerk OBN een goede basisinfrastructuur klaar om de beschikbare kennis toepasbaar te maken voor beheer en beleid. In de praktijk zullen de twee activiteiten, het OBN Natuurkennis en UPN Kennisdeling zo veel mogelijk op elkaar aansluiten tot een geïntegreerd programma. Dit vergroot de effectiviteit en efficiëntie van de kennisontwikkeling en kennisdeling ten behoeve van natuurherstel, uiteraard met enkele accentverschillen in de aansturing en de inhoud.

Vanwege de inhoudelijke verwevenheid is in dit jaarplan van OBN Natuurkennis het UPN-deel -waar relevant- mede beschreven.

De financiële paragraaf van dit Jaarplan 2022 gaat alleen over het OBN-deel en niet over het UPN-deel. De financiële afspraken over het UPN zijn immers in een aparte samenwerkingsovereenkomst geregeld.

Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van doel, werkwijze en organisatie van OBN Natuurkennis, de jaarcyclus in 2022 en de specifieke aandachtspunten voor de activiteiten van het kennisnetwerk in 2022. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 over de kennisontwikkeling en hoofdstuk 4 over de activiteiten ten behoeve van kennisverspreiding en kennis delen.

In hoofdstuk 5 staan de verwachte inkomsten en uitgaven voor 2022 voor het OBN. Bijlage 1 geeft een overzicht van de sinds 2014 lopende financiële verplichtingen voor onderzoek (voor de in de jaren 2014 en 2015 aanbesteedde onderzoeken zijn geen financiële verplichtingen meer).

Voor een uitgebreide beschrijving van OBN Natuurkennis en haar prioriteiten voor onderzoek verwijzen we naar het OBN jaarverslag 2020 (zie: https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/obnjaarverslag2020.1b3550.pdf.)

1.1 Naar een geïntegreerd meerjarenplan

Dit jaarplan geeft een beeld van de activiteiten van 2022. In het financiële deel is een doorkijk gemaakt naar 2023. LNV heeft de intentie uitgesproken om voor de komende twee jaar het OBN Kennisnetwerk te willen financieren. Dit betekent dat in de begroting van dit Jaarplan 2022 een doorkijk staat voor het jaar 2023. Het is echter nog niet volledig mogelijk om voor 2023 de activiteiten tot in detail nader te omschrijven. Daarvoor zal eind 2022 een inhoudelijk jaarprogramma worden ingediend, maar zonder dat daar weer een extra beschikking voor hoeft te worden afgegeven.

De bedoeling van een tweejarige beschikking is tweërlei. Enerzijds vermindert dat de administratieve lasten voor zowel LNV als voor de VBNE. Anderzijds geeft dit ook mogelijkheden om toe te werken naar een geïntegreerd meerjarenplan 2024-2027.

Het huidige OBN/UPN-programma loopt tot einde 2023. Met een gelijke periode daarna kunnen dan de reguliere OBN-programmering en de uitvoering van het UPN nog beter op elkaar aansluiten en werken we stapsgewijs toe naar een integraal programma.

 N01 Grootchalige, dynamische natuur	 N02 Rivieren	 N03 Beken en bronnen	 N04 Stilstaande wateren
 N05 Moerassen	 N06 Voedselarme venen en vochtige heidenen	 N07 Droge heidenen	 N08 Open duinen
 N09 Schorren of kwelders	 N10 Vochtige schraalgraslanden	 N11 Droge schraalgraslanden	 N12 Rijke graslanden en akkers
 N13 Vogelgraslanden	 N14 Vochtige bossen	 N15 Droge bossen	 N16 Bossen met productiefunctie
 N17 Cultuurhistorische bossen			

 vereniging van bos- en natuurterreineigenaren **VBNE**

 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

 BU
12

Privacy statement
Sitemap

Contact
Kennisnetwerk OBN
Princenhof Park 7
3972 NG Driebergen
T: 0343-745250

2 OBN Natuurkennis

2.1 Doel en aard van het kennisnetwerk

OBN Natuurkennis

OBN Natuurkennis heeft als doel de ontwikkeling, ontsluiting, verspreiding en benutting van kennis over effectieve maatregelen voor natuurherstel en -beheer ('evidence based'). Dit in de breedste zin ten behoeve van Natura 2000, de structurele aanpak van stikstof, de Kaderrichtlijn Water, de leefgebiedenbenadering voor soorten, exoten, de ontwikkeling en verbinding van nieuwe natuur (het Natuurnetwerk Nederland) en het cultuurlandschap/het agrarisch natuurbeheer.

UPN Kennisdeling

UPN Kennisdeling heeft als doel het ondersteunen van beheerders en beleidsmakers bij de uitvoering van het UPN. Betrokkenen rond projecten voor natuurherstel worden via UPN Kennisdelen met raad en daad bijgestaan. De raad is het beantwoorden van vragen die er in de uitvoeringspraktijk leven. Dat kan vanuit de expertise die bij OBN 'op de plank' ligt, maar mogelijk zullen ook nog personen uit het OBN-netwerk of daarbuiten geraadpleegd moeten worden om tot een goed antwoord te komen. De daad is het organiseren van korte kennismontageprojecten, als de vragen vanuit de praktijk daar aanleiding toe geven.

Ook is voor UPN Kennisdeling budget beschikbaar om in 2021-2023 onderzoek uit te voeren ter ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma Natuur. Hoofdvraag daarbij is: Welke kennis die noodzakelijk is om de doelstelling van het Uitvoeringsprogramma Natuur te realiseren ontbreekt, en hoe kunnen in de komende jaren die kennisleemtes het handigst worden gevuld?

Per onderzoeksvraag zal bezien worden of deze past in het reguliere OBN of dat het specifieke aspecten bevat die onderbrenging binnen het UPN logischer maken.

De werkgebieden van het Kennisnetwerk zijn:

- Inrichting van nieuw verworven (landbouw)gronden (Nationaal Natuurnetwerk) naar bepaalde (SNL-)natuurtypen. Het kan hier gaan om enclaves, om verbindingen, bufferzones en dergelijke. Het betreft inrichting, het ontwikkelingsbeheer en het instandhoudingsbeheer.
- Bij Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water gaat het om beheer en ontwikkeling gericht op het realiseren van de (internationale) instandhoudings-/kwaliteitsdoelen (verbetering, uitbreiding) en de daarvoor op te stellen herstelstrategieën, beheerplannen of maatregelenpakketten.
- Meer specifiek gaat het bij Natura 2000 om stikstofgevoelige gebieden waarbij het gaat om de mitigatie van de effecten van stikstofdepositie door systeemherstel door maatregelen in de gebieden en in de overgangsgebieden zoals hydrologisch herstel of het wegnemen van overtollige stikstof. Dit vertaalt zich in herstelstrategieën en maatregelpakketten in het kader van Programma Natuur.
- Het soortenbeleid richt zich op behoud of herstel van populaties van bedreigde en beschermde soorten en (waar nodig) bestrijding van invasieve exoten, hetzij door specifieke maatregelen, hetzij door inrichting en herstel van natuurgebieden.
- Ontwikkeling en beheer van het cultuurlandschap betreft de effectiviteit van het particulier landschaps-, landgoed- en bosbeheer en van het agrarisch natuurbeheer.

Het onderzoek van OBN Natuurkennis en UPN Kennisdeling is relevant voor beleid en beheerpraktijk, is langjarig en experimenteel onderzoek op veldschaal, en gericht op de ontwikkeling en toetsing van

innovatieve en praktijkgerichte maatregelen voor het herstel en beheer van natuurkwaliteit. De relevantie van het onderzoek wordt geborgd doordat eigenaren/beheerders van bos, natuur en cultuurgronden, overheden en onderzoekers gezamenlijk de kennislacunes identificeren en de kennisvragen formuleren. Dit type onderzoek is voor een efficiënt en effectief natuurbeheer hoogstnoodzakelijk. Dat is het ook voor beleid, omdat de realisatie van beleidsdoelstellingen voor Natura 2000, de KRW en het ANLb afhangt van (inzicht in en toepassing van) effectieve maatregelen. Met de kennis uit het onderzoek worden ‘evidence based’ maatregelen geformuleerd voor herstel, ontwikkeling en beheer van bos, natuur en cultuurgrond, die beheerders/eigenaren kunnen toepassen in de dagelijkse (beheer)praktijk.

Een belangrijk kenmerk van het OBN-onderzoek is de vervolgmonitoring van eerder uitgevoerde onderzoeken/experimenten. Het langdurig volgen van experimenten maakt het mogelijk om de effectiviteit van maatregelen ook op de lange termijn te zien. Dat is belangrijk, omdat de ecologische effecten vaak pas op langere termijn goed zichtbaar worden.

Via een (openbaar) aanbestedingstraject komen de onderzoeksprojecten op de markt. De onderzoeksprojecten worden uitgevoerd door diverse kennisinstellingen uit Nederland en het buitenland. De hierin ontwikkelde kennis wordt op diverse manieren naar gebruikers (beheerders en beleidsmakers) verspreid. Naast het ontwikkelen van nieuwe kennis, adviseert het kennisnetwerk OBN ook bos- en natuurbeheerders en het beleid over vaak concrete (gebiedsgerichte) beheerproblemen of beoogde maatregelen voor inrichting en beheer van bestaande en nieuwe terreinen. Op deze manier wordt de enorme kennis in het OBN-kennisnetwerk ook toepasbaar gemaakt voor de praktijk. Met de inbedding van het UPN onderzoek binnen het OBN Kennisnetwerk, zal deze functie een extra impuls krijgen.

2.2 Organisatie van het kennisnetwerk

Met ingang van 2019 is de ‘governance’ van het Kennisnetwerk OBN veranderd. Deze verandering van het kennisnetwerk kwam voort uit de in 2018 gehouden evaluatie van de vorige periode, 2014-2018, en het daarop uitgebrachte advies van de Commissie ‘Ontwikkeling OBN’.

De governance van het Kennisnetwerk bestaat nu uit 3 lagen: de deskundigenteams/Platform – de Adviescommissie – de Stuurgroep (zie de figuur). In de bottom-up en top-down sturing moet een goed evenwicht worden gevonden. Voor de organisatie en de werkwijze van het Kennisnetwerk OBN is een huishoudelijk reglement opgesteld (zie:

https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/organisatie-en-werkwijze-obn-kennisnetwerk-14-11-2019.b6a692.pdf).

OBN Natuurkennis bestaat uit acht deskundigenteams en een Expertisegroep auna en een Adviescommissie. In de deskundigenteams is een divers gezelschap van ca. 140 experts op het gebied van beheer, beleid en onderzoek vanuit een verscheidenheid van ca. 120 organisaties (terreineigenaren, beleidsmakers en onderzoekers) actief (zie:

<https://www.natuurkennis.nl/deskundigenteams/>).

Het Kennisnetwerk OBN

De deskundigenteams zijn voor hun werkgebied ingedeeld naar landschap (de zogenaamde Fysisch Geografische Regio's FGR's), omdat veel kennisvragen voor herstel en beheer van natuurkwaliteit opgelost moeten worden door een aanpak op landschapsschaal:

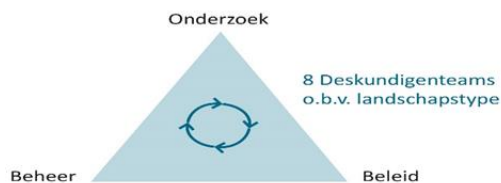
- **Beekdallandschap:** beken en beek-begeleidende wateren, moerassen, graslanden en (broek)bossen (alle binnen FGR Hogere Zandgronden).

- **Cultuurlandschap:** richt zich op het beheer van de 4 leefgebieden open grasland, open akkerland en natte en droge dooradering, de agrarische beheertypen en de specifiek beschermde doelsoorten van het cultuurlandschap;
- **Droog zandlandschap:** met name stuifzand, droge heide, droog schraalgrasland, droge bossen (alle binnen FGR Hogere zandgronden).
- **Duin- en kustlandschap:** alle wateren, moerassen, graslanden en bossen van FGR Duinen, zilte inlagen (FGR Zeekleigebied) en kwelders (FGR Getijdengebied).
- **Heuvellandschap:** alle types van FGR Heuvelland, met name hellinggraslanden en -bossen, en snelstromende beken met begeleidende graslanden, poelen en bossen.
- **Laagveen- en zeekleilandschap:** alle (kleine en grote) wateren, moerassen, graslanden en bossen van FGR Laagveengebied en Zeekleigebied (behalve zilte inlagen) en Afgesloten Zeearmen (behalve zoute meren).
- **Nat zandlandschap:** hoogveen, hoogveenbos, natte heide, vennen, vochtige bossen en vochtige (hei)schrale graslanden (alle binnen FGR Hogere Zandgronden).
- **Rivierenlandschap:** alle wateren, moerassen, graslanden en bossen van FGR Rivierengebied (binnen- en buitendijks).

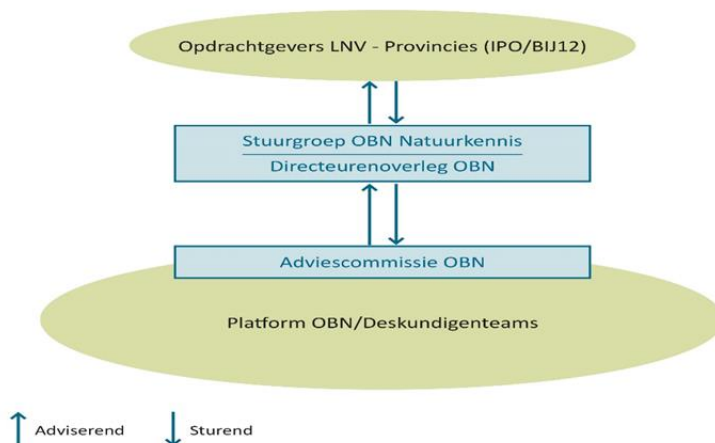
Naast de deskundigenteams is voor de kennisuitwisseling, coördinatie en ondersteuning van het faunaonderzoek een **Expertisegroep fauna** actief.

Ten behoeve van de deskundigenteam-overstijgende onderwerpen en de borging en bevordering van het tripartite netwerkproces van onderzoekers, beheerders en beleidsmakers, is er het OBN Platform. Hierin komen de voorzitters, vicevoorzitters, vertegenwoordigers van provincies en LNV en partijen als Stowa en Rijkswaterstaat bij elkaar. De OBN Adviescommissie bestaat uit een gelijkwaardige vertegenwoordiging vanuit de OBN-geledingen beleid, beheer en onderzoek. De vertegenwoordigers zijn geen lid van een deskundigenteam.

Tripartite Kennisnetwerk OBN Natuurkennis

Sturing OBN Natuurkennis

De Stuurgroep stelt het jaarplan en het jaarverslag van OBN Natuurkennis vast. Ook adviseert de Stuurgroep aan de financiers IPO/BIJ12 en LNV over de begroting en de jaarrekening van OBN. De Stuurgroep bestaat uit vijf vertegenwoordigers van provincies, LNV, beheer en onderzoek onder voorzitterschap van de provincies.

Voor de goede verbinding tussen het netwerk van deskundigenteams (Platform), de Adviescommissie en Stuurgroep neemt de voorzitter van het Platform/de Adviescommissie als adviserend lid deel aan de bijeenkomsten van de Stuurgroep.

2.3 Jaarcyclus 2022

De activiteiten van OBN Natuurkennis komen tot uitvoering in een jaarcyclus waarin bepalende data zijn de aanlevering en goedkeuring van het Jaarverslag 2021 en het inhoudelijke Jaarplan 2023.

Wanneer	Wat	Wie
November en december 2021	Ophalen kennisvragen bij provincies, deskundigenteams en terreinbeheerders.	OBN-team VBNE
Januari	Start aanbestedingen uit Jaarplan 2022 na goedkeuring Jaarplan 2022 door de AAC VP	BIJ12 en OBN-team VBNE
Dinsdag 11 januari 9.15-11.15 uur	1^e Secretarissenoverleg - Jaarverslag 2021 - Communicatie 2022 - Monitoring 2022 - Lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN secretarissen
Donderdag 10 februari 10.00-12.30 uur	1^e Bijeenkomst Platform Deskundigenteams - Jaarverslag 2021 - Uitvoering Jaarplan 2022 - Monitoringprojecten 2022 - besluit - Lopende zaken - Bespreking onderzoeksprojecten UPN 2022	OBN-team VBNE en OBN Platform
Donderdag 24 februari 9.00-11.00	1^e Bijeenkomst Adviescommissie - Bespreking onderzoeksprojecten UPN 2022	OBN-team VBNE en Adviescommissie
Donderdag 10 maart 9.00-11.00	1^e Bijeenkomst Stuurgroep - Besluitvorming onderzoeksprojecten UPN 2022	Stuurgroep
Donderdag 24 maart 9.00-11.00 uur	2^e Bijeenkomst Adviescommissie - Jaarverslag 2021 - Lopende zaken	OBN-team VBNE en Adviescommissie
Vrijdag 1 april	OBN Jaarverslag en Jaarrekening 2021 opsturen naar Stuurgroep; idem verantwoording subsidie 2021 aan LNV	OBN-team VBNE
Dinsdag 7 april 9.15-11.15 uur	2^e Secretarissenoverleg - Lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN secretarissen
Donderdag 14 april 15.00-17.00 uur	2^e Bijeenkomst Stuurgroep - Goedkeuring Jaarverslag 2021 - Prioriteiten/wensen voor OBN onderzoek aangeven	Stuurgroep
20 april 9.00-10.30 uur	1^e OBN Directeurenoverleg - Goedkeuring OBN Jaarrekening 2021	BIJ12
Dinsdag 19 april 14.00-16.30 uur	2^e Bijeenkomst Platform Deskundigenteams - 1 ^e bespreking onderzoeksvoorstellen - Lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN Platform
Dinsdag 14 juni 9.15-11.15 uur	3^e Secretarissenoverleg lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN secretarissen
Donderdag 23 juni 10.00-12.30 uur	3^e Bijeenkomst Platform Deskundigenteams - 2 ^e bespreking onderzoeksvoorstellen -	OBN-team VBNE en OBN Platform
Woensdag 29 juni 9.00-10.30 uur	2^e OBN Directeurenoverleg	BIJ12

Donderdag 30 juni 15.00-17.00 uur	3 ^e Bijeenkomst Adviescommissie - Advisering over complete onderzoeksvoorstellen	OBN-team VBNE en Adviescommissie
Donderdag 7 juli 9.00 -11.00 uur	3 ^e Bijeenkomst Stuurgroep -	Stuurgroep
Dinsdag 6 september 9.15-11.15 uur	4 ^e Secretarissenoverleg • lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN secretarissen
Donderdag 22 september 10.00-12.30 uur	4 ^e Bijeenkomst Platform Deskundigenteams • Voorstel onderzoeksvoorstellen met voldoende kwaliteit • Idem Communicatieprojecten 2023	OBN-team VBNE en OBN Platform
Donderdag 6 oktober 9.00-11.00 uur	4 ^e Bijeenkomst Adviescommissie - Selectie onderzoeksvoorstellen -	OBN-team VBNE en Adviescommissie
17 oktober	Inhoudelijk OBN Jaarplan 2023	OBN-team VBNE
Donderdag 27 oktober 9.00-11.00 uur	4 ^e Bijeenkomst Stuurgroep - Goedkeuring inhoudelijk Jaarplan 2023 - Bestuurlijke zaken OBN	Stuurgroep
9 november 9.00-10.30 uur	3 ^e OBN Directeurenoverleg	BIJ12
Dinsdag 22 november 9.15-11.15 uur	5 ^e Secretarissenoverleg - lopende zaken	OBN-team VBNE en OBN secretarissen
1 december	Goedkeuringsbrief inhoudelijk Jaarplan 2023	BIJ12/LNV

2.3 De 'Extra impuls', het ecologisch assessment en het Uitvoeringsprogramma Natuur

In het advies van de 'Commissie Kalden' (de Commissie Ontwikkeling OBN; 2018) 'Kennis = Resultaat' (zie: https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/advies-cie-toekomst-obn-kennis-resultaat.fd5bea.pdf) werd geadviseerd om het OBN een "Extra Impuls" te geven. Deze extra impuls heeft als doel om te leiden tot een betere positie van het OBN Kennisnetwerk en tot een inhoudelijk sterkere verbinding tussen OBN-kennis aan de ene kant en externe maatschappelijke ontwikkelingen en de brede kennisagenda voor natuur aan de andere kant. En daarmee te komen tot nieuwe thema's en extra mogelijkheden voor het onderzoek in relatie tot natuurrelevante beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering (opslag van CO₂, klimaatslim beheer), natuurinclusieve landbouw en versterking van de biodiversiteit in het landelijk gebied.

In de periode tot en met de zomer 2020 is de eerste Fase van deze 'Extra impuls' uitgevoerd door de deskundigenteams en de Expertisegroep fauna onder begeleiding van Bureau ZET. Kern van de eerste fase was de uitvoering van een 'ecologisch assessment'. Het eindrapport (zie voor het Hoofdrapport: https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/obn238-ea-hoofdrapport-05-11-2020-def.940674.pdf en voor het Bijlagenrapport: https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Publicaties/obn239-ea-bijlagenrapport-11-11-2020-def.ea12f8.pdf) geeft een analyse van de ecologische kwaliteiten en de knelpunten in de landschappen van Nederland. Dit heeft geleid tot inzicht in hoever onze kennis al reikt en waar nog de lacunes zitten. In 2021 zijn de deskundigenteams met elkaar aan de slag gegaan om onderzoeksvoorstellen te schrijven die een deel van deze kennislacunes moeten gaan vullen. Dit proces heeft geleid tot vier grote onderzoeksvoorstellen die in 2022 het aanbestedingstraject ingaan. Het ecologisch assessment en deze vier onderzoeken sluiten naadloos aan bij het integreren van het UPN in het kennisnetwerk. Ook het UPN-onderzoek vraagt om een sterk toegepast karakter, gericht op het oplossen van de stikstofproblematiek in natuurgebieden, waarbij met name de overgangen tussen landbouw en natuur veel aandacht verdienen.

2.4 Aandachtspunten 2022

Ecologisch assessment

In 2022 zullen 'slechts' drie nieuwe, maar grote en complexe onderzoeken starten. De onderzoeken komen voort uit het ecologisch assessment en sluiten naadloos aan op het Uitvoeringsprogramma Natuur. Ook het UPN-onderzoek vraagt immers om een sterk toegepast karakter, gericht op het oplossen van de stikstofproblematiek in natuurgebieden. In 2022 zal dus veel aandacht zijn voor het integreren van het ecologisch assessment in het OBN en het UPN.

Rol in de structurele Aanpak stikstof

In het voor de komende tien jaar uit te voeren 'Programma Natuur' is ook voorzien in een spoor van monitoring en kennis. Het Kennisnetwerk OBN zal mogelijk gaan adviseren over de opzet van de monitoring, de manier waarop de landschapsecologische analyses van gebieden uitgevoerd kunnen worden en ook in de uitvoering van onderzoek naar de effectiviteit van natuurherstelmaatregelen.

Raad en Daad

Binnen UPN Kennisdeling is aandacht voor kennismontage en kennisdeling. In 2022 gaat het VBNE-team een start maken met het ophalen van vragen bij provincies en beheerders en deze vragen omzetten in kleine onderzoeksprojecten. Idee is om de procedure rondom de kennisvragen zo eenvoudig mogelijk te houden, maar wel met waarborgen van kwaliteit en betrokkenheid van beheerders, beleidsmakers en wetenschappers.

Andere programma's, zoals Bossenstrategie

In het verlengde van de Bossenstrategie wordt een uitvoeringsagenda opgesteld met onder andere als actie het opstellen van een kennisprogramma/agenda 'Bomen, bos en natuur' om de uitvoering van het benodigde onderzoek optimaal te laten bijdragen aan de doelstellingen van de Bossenstrategie. In het opstellen en/of de uitvoering van het kennisprogramma kan het Kennisnetwerk OBN een rol gaan spelen.

Evaluatie reglementen

Intern is er een bijzonder aandachtspunt; ons eigen functioneren als netwerk. In de loop der jaren zijn de onderlinge werkafspraken tussen BIJ12, LNV en VBNE gegroeid tot wat ze nu zijn. Het is goed om deze afspraken weer eens tegen het licht te houden en het reglement daar eventueel op aan te passen. In 2022 zullen de drie partijen daarom een evaluatie uitvoeren die mogelijk zal leiden tot het aanpassen van het reglement. Ingrijpende wijzigingen zullen uiteraard het gehele besluitvormingstraject doorlopen.

3 Kennisontwikkeling 2022: Onderzoeksprojecten

3.1 Kennisthema's

Richtinggevend voor het in 2022 nieuw te starten onderzoek van OBN Natuurkennis is het ecologisch assessment en de zes thema's die daaruit voort zijn gekomen. Op basis van de inzichten die in het ecologisch assessment zijn opgedaan zullen in 2022 naar verwachting nieuwe thema's opkomen die voor de komende jaren mede richting geven aan het onderzoek van het Kennisnetwerk OBN.

In het kader van het UPN zullen de provincies aan de slag gaan met uitvoeringsprogramma's. De uitvoering zal naar alle waarschijnlijkheid nieuwe kennisthema's opleveren die de basis kunnen vormen voor een verdere onderzoeksprogrammering in 2023.

3.2 Onderzoeksprojecten 2022

Sinds 2019 wordt de beoordeling en selectie van de onderzoeken voor de jaarplannen van het OBN uitgevoerd door de Adviescommissie OBN. Deze commissie heeft de taak om uit de 'long list' van onderzoeksvorstellen van de deskundigenteams/het Platform een ranking van voorstellen te maken in de vorm van een 'short list' als advies aan de Stuurgroep voor het Jaarplan 2022.

In 2021 heeft de Adviescommissie afgeweken van deze procedure, omdat eerder besloten is om slechts enkele grote, deskundigenteams-overstijgende onderzoeken in het kader van het ecologisch assessment te starten in 2022. De Adviescommissie heeft positief geadviseerd over de vier ingediende voorstellen: ze zijn OBN-waardig en passen bij de uitkomsten van het ecologisch assessment. Er heeft dus geen ranking plaatsgevonden en alle vier de voorstellen zijn goedgekeurd. Voor deze vier projecten is geen cofinanciering vereist. De Adviescommissie heeft geadviseerd om drie van de voorstellen te financieren uit het reguliere OBN-budget en het vierde project te financieren uit het UPN-budget. Dit project zal dus meedoen aan de onderzoeksprogrammering voor het UPN. De planning is erop gericht om in februari de programmering UPN voor 2022 af te ronden. Het advies van de Adviescommissie is overgenomen door de Stuurgroep.

Eind 2021 is nog geen besluit genomen over de verdere invulling van het UPN-onderzoeksbudget. De deskundigenteams hebben zes voorstellen ingediend die waarschijnlijk (deels), samen met het vierde ecologisch assessment-onderzoek 'Effecten van stikstofdepositie op voedselkwaliteit voor herbivore ongewervelden', binnen de doelstellingen van het UPN vallen. Ook de kennisvragen die de provincies en terreinbeheerders hebben ervaren bij het opstellen van hun uitvoeringsplannen Programma Natuur, kunnen inspiratie zijn voor de UPN-onderzoeksprogrammering 2022. Omdat de provinciale uitvoeringsprogramma's eind 2021 nog niet allemaal uitgekristalliseerd zijn, zal definitieve besluitvorming over de UPN-onderzoeksplannen pas begin 2022 kunnen plaatsvinden.

De projecten zullen de gebruikelijke vaststellingsprocedure volgen van Platform – Adviescommissie – Stuurgroep. In de jaarplanning is hier al rekening mee gehouden (zie hoofdstuk 2.3 Jaarcyclus 2022).

In 2021 zijn twee projecten vastgesteld die dermate belangrijk zijn voor een beter inzicht in het ecologisch functioneren van stikstofgevoelige natuur dat besloten is om alvast twee projecten te starten en te betalen uit het UPN-budget. Deze projecten hebben al het beoordelingstraject van Platform - Adviescommissie - Stuurgroep doorlopen en zijn eind 2021 op TenderNed gepubliceerd.

3.2.1 Vergroten en verbinden langs macrogradiënten als sleutel tot biodiversiteitsherstel

In het versnipperde Nederlandse landschap heeft de combinatie van de afname van oppervlakte en kwaliteit van leefgebieden en de ruimtelijke samenhang hiertussen ertoe geleid dat veel soorten alleen nog voorkomen in kleine geïsoleerde populaties. Dit maakt ze kwetsbaar voor (regionaal) uitsterven, bijvoorbeeld als gevolg van habitatvernietiging of weersextremen. Daarnaast kan een gebrekkige uitwisseling leiden tot een proces van genetische erosie, dat het aanpassingsvermogen en uiteindelijk ook het voortplantingssucces ondermijnt. Afhankelijk van de soort(groep) en het landschap is het vergroten van het leefgebied van bedreigde soorten een mogelijkheid voor populatieherstel en het vergroten van de weerstand en veerkracht bij verstoringen.

De soorten die momenteel het meest onder druk staan, zijn gedurende hun levenscyclus ofwel afhankelijk van meerdere habitat/landschapstypen die in samenhang voorkomen of van specifieke habitattypen die voorkomen op de overgangssituaties tussen de landschapstypen. Vergroten van het leefgebied betekent daarom vooral herstel van de macrogradiënten in het Nederlandse landschap. Deze gradiënten worden in grote mate gestuurd door het samenspel tussen hydrologie en geomorfologie en zijn te vinden waar bijvoorbeeld de hogere zandgronden overgaan in laagveenmoerassen, beekdalen of het riviereengebied, en waar de kustduinen overgaan in zeekleigebieden.

De hoofdvraag van het onderzoek is: 'Op welke manier kan het voortbestaan van prioritaire bedreigde soorten duurzaam worden gewaarborgd en kan kolonisatie van herstelde gebieden worden gefaciliteerd met op vergroten en verbinden gerichte maatregelen die de macrogradiënten in het Nederlandse landschap volgen?'

Doelen van het onderzoek zijn:

1. Het bieden van een kader waarin een onderbouwde afweging gemaakt kan worden tussen het vergroten en het verbinden van gebieden ten behoeve van het populatieherstel van prioritaire bedreigde soorten, aansluitend bij de macrogradiënten die in het Nederlandse landschap (potentieel) aanwezig zijn.
2. Het evalueren van de effectiviteit van bestaande verbindingen voor de dispersie van soorten en uitwisseling tussen deelpopulaties, zodat inzicht verkregen wordt in de kenmerken van goed functionerende verbindingzones.

Het onderzoek zal als uitkomst een leidraad opleveren om onderbouwde keuzes van inrichtingsmaatregelen mogelijk te maken bij het vergroten van bestaande gebieden of het verbinden van gebieden, zodat macrogradiënten hersteld kunnen worden. De leidraad wordt gebiedsoverstijgend opgesteld, zodat deze voor alle landschappen bruikbare informatie oplevert.

3.2.2 Effecten van nutriëntenfluxen op de biogeochemie en vegetatie van kwelzones

De aantasting van kwelafhankelijke ecosystemen als blauwgraslanden, trilvenen, kalktufbronnen, bronbossen en elzenbroekbossen door toestroming van nitraat- en sulfaatrijk grondwater is een groot en urgent probleem in het beekdal-, nat zand-, laagveenmoeras- en heuvellandschap (Aggenbach et al. 2007). In de intrekgebieden van zulke kwelzones vindt vaak intensieve landbouw plaats, en dus is het van belang om te begrijpen hoe het water en de nutriënten zich in de bodem gedragen en welke effecten de nutriënten hebben op de kwelafhankelijke natuur. Tegelijk zijn voor het verhelpen van de structurele verdroging van natte natuur vernattingsmaatregelen nodig. Vaak is vergroting van de toestroming van calcium- en bicarbonaatrijk grondwater nodig voor een duurzame

zuurgraadbuffering van basenminnende ecosystemen. Bestrijding van verdroging en verzuring door vernattingsmaatregelen leidt tot een toename van de kwelflux en daarmee tot een hogere belasting met nitraat en sulfaat. Omdat vernattingsmaatregelen ook worden ingezet als mitigerende strategie tegen de negatieve effecten van een hoge stikstofdepositie wordt dit dilemma in veel gebieden steeds groter en urgenter.

Voor beheerders en beleidsmakers is het zinvol om te weten hoe laag stoffluxen van nitraat, sulfaat en fosfaat via het grondwater moeten zijn voor het duurzaam voortbestaan en een goede kwaliteit van kwelafhankelijk habitats. Die kennis is nodig voor de uitwerking en dimensionering van maatregelen voor verbetering van de grondwaterkwaliteit.

Doelen van dit onderzoek zijn:

- Het kwantificeren van stofbelasting van kwelzones.
- Het leggen van een relatie tussen enerzijds stofbelasting, stofconcentratie en kwelflux en anderzijds de biogeochemische processen die belangrijk zijn voor kwelhankelijke habitats.
- Een diagnose-instrument opstellen om de risico's van aanvoer van nitraat, sulfaat en fosfaat door grondwater voor kwelafhankelijke natuurgebieden vast te stellen en de effectiviteit van brongerichte maatregelen eenvoudig te kunnen kwantificeren.

Het onderzoek richt zich op kwelzones van het beekdal-, nat zand-, laagveenmoeras- en heuvellandschap. In al deze vier landschapstypen wordt gekeken naar terrestrische kwelzones. In het laagveen-moeraslandschap wordt ook aandacht geschonken aan aquatische systemen met kwel.

OBN-project 3

3.2.3 Naar een klimaat-robust en toekomstbestendig watersysteem met klein- en grootschalige hydrologische ingrepen voor de Nederlandse natuur

Veel natte natuurgebieden hebben een groot verdrogingsprobleem dat vooral buiten de natuurgebieden wordt veroorzaakt. Landbouwgebieden worden te intensief ontwaterd, er zijn steeds grotere drinkwateronttrekkingen, en er wordt beregend met grondwater. De droogte van afgelopen jaren heeft deze verdrogingsproblematiek weer duidelijk voor het voetlicht gebracht. Voor hydrologisch herstel van de natte natuurgebieden dient het gehele watersysteem te worden beschouwd en dient het structureel en rigoureus te worden aangepakt. Dit onderzoek moet duidelijk maken welke maatregelen nodig zijn om hydrologisch aangetaste natuurgebieden te herstellen en klimaatrobust en toekomstbestendig te maken en wat daarbij de randvoorwaarden zijn. In dit project ligt de focus op de kwantitatieve aspecten van verdroging. Om dit hoofddoel te bereiken, wordt het project opgedeeld in drie onderdelen:

1. Bepalen van het verschil ('doelgat') tussen de actuele hydrologische situatie en de vereiste hydrologische situatie. Het gaat hierbij om methodiekontwikkeling gebruikmakend van bestaande instrumenten en kennis.
2. Bepalen welke maatregelen (aanpak onttrekkingen, aanpak ontwatering, aanvullen grondwater) waar en in welke mate nodig zijn om het doelgat te verkleinen. Startpunt vormt het aangeven van wat maximaal haalbaar is vanuit hydrologisch oogpunt. Het gaat hierbij om methodiekontwikkeling en het deels toepasbaar maken van de methodiek. Het is logisch dat hierbij gebruik gemaakt wordt van de beschikbare regionale (grond)water modellen. Belangrijke aandachtspunten zijn de effectiviteit van bufferzones rondom natuurgebieden ofwel overgangsgebieden met maatregelen ten behoeve van de natuur en eerder uitgevoerde hydrologische maatregelen binnen het natuurgebied.
3. Het toepassen van de methodieken bij 1 en 2 op een zo groot mogelijk aantal natte natuurgebieden waarvoor de benodigde informatie beschikbaar is. Het resultaat is dus daadwerkelijk voor een x-tal natuurgebieden het bepalen van het doelgat en de watervraag natuur en een voorstel

van een pakket van hydrologische maatregelen om dit doelgat te dichten, inclusief de afbakening van bufferzones.

3.2.4 UPN-projecten 2021

In 2021 zijn twee projecten vastgesteld die dermate belangrijk zijn voor een beter inzicht in het ecologisch functioneren van stikstofgevoelige natuur dat besloten is om alvast twee projecten te starten en te betalen uit het UPN-budget 2021.

Deze projecten staan hier vernoemd omdat ze in 2022 zullen starten. De verbinding tussen OBN-regulier en OBN-UPN wordt op deze manier ook weer zichtbaar.

UPN-project 1, 2021

Herstel van droge heide in relatie tot kantelpunten in bodem- en humuskenmerken bij vergrassing

Het onderzoek heeft als doel na te gaan onder welke bodemkundige en bodemchemische omstandigheden ongewenste (invasieve) vergrassing van pijpenstrootje optreedt en onder welke condities gewenste vergroting van het aandeel grazige heischrale soorten plaatsvindt in het droge heidelandschap. Dit wordt vertaald in concrete beheeradviezen.

In de jaren tachtig is veel onderzoek verricht naar de toen sterk opkomende vergrassing van heideterreinen. Dit onderzoek ligt aan de basis van intensieve herstelmaatregelen die tot voor kort regulier werden uitgevoerd, zoals plaggen en chopperen. Na 2000 is de natuurkwaliteit van langdurig ongeplagde heide in beeld gekomen en wordt vergrassing door bochtige smele nergens meer als probleem ervaren. Recent OBN-onderzoek ziet de terugkeer van bochtige smele (samen met heischrale soorten) in oude heide met dikke humusprofielen zelfs als gunstige ontwikkeling. Tegelijkertijd zien we in de laatste jaren in het droge heidelandschap een schijnbaar onstuitbare opmars van pijpenstrootje ten koste van heidevegetaties en de hierbij behorende karakteristieke soorten. Deze ontwikkelingen werpen een ander licht op 'vergrassers' en vragen om nieuwe richtlijnen voor het beheer. Echter, inzicht in de oorzaken van het zeer verschillende gedrag van smele en pijpenstrootje ontbreekt.

Het beoogde project richt zich nu in eerste instantie op het voorkomen van verdere vergrassing van kwalificerend habitatype door na te gaan onder welke bodemkundige en bodemchemische situaties pijpenstrootje zich invasief gaat gedragen en massaal dominant wordt.

Een tweede aandachtspunt van het project (direct aansluitend op OBN 2017-88-DZ Kansen voor oude droge heide) zijn omstandigheden die aanleiding zijn voor verdere heischrale ontwikkeling van droge heide waarbij ook bochtige smele en schapengras een belangrijke rol spelen. Hier lijkt namelijk sprake te zijn van een gewenste vorm van 'vergrassing' die goed aansluit bij historische beelden van droge heide en nieuwe kansen biedt voor hervestiging van de uit droge heide verdwenen kruidachtige soorten en daarmee ook kleine fauna.

UPN-project 2, 2021

Oorzaken van tegenstrijdige aantalstrends bij insectenetende vogels van droge bossen en heide: zullen herstelmaatregelen tegen verzuring helpen?

Jarenlange bodemverzuring en -vermesting hebben de bodemchemische processen in het landschap ingrijpend veranderd. We mogen verwachten dat dit ook effect heeft op de flora en fauna. Vanwege de goed beschikbare informatie over voorkomen en trends in aantallen vormen vogels een geschikte soortgroep om deze samenhang tussen veranderingen in abiotiek en de ecologische processen te doorgronden.

Hoe weinig we over die ecologie begrijpen blijkt bijvoorbeeld uit de aantalsontwikkelingen van de insectenetende onder de broedvogels. Obligaat insectenetende broedvogels van naaldbos zoals

zwarte mees, en van droge heide (paapje, tapuit), gaan (sterk) in aantal achteruit (Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2018), terwijl andere insectenetende soorten in hetzelfde ecosysteem zoals groene specht, nachtzwaluw en roodborsttapuit nog steeds in aantal toenemen (Boele et al., 2021). De tegenstellingen in aantaltrends laten zich niet simpel verklaren uit trekstrategie of broedbiologie. De achterliggende oorzaken voor de tegenstrijdige trends zijn nog onbekend. Nu de urgentie groot is om snel (grootschalige) maatregelen te nemen in heide en bossen van de hogere zandgronden vanwege de sterk verslechterde abiotische kwaliteit van de leefomgeving (Siepel et al., 2017), is het voor het beheer van groot belang te weten welke broedvogelsoorten op welke plekken problemen ervaren (zie ook Broekmeyer et al., 2012). Een effectgerichte maatregel als steenmeelbemesting lijkt in theorie voor een gedeeltelijk systeemherstel weliswaar perspectiefvol, maar de gevolgen van (grootschalige) toepassing op bijvoorbeeld broedvogels zijn nog onbekend. Ondanks dat kennis ontbreekt om te kunnen uitsluiten dat steenmeelbemesting (heel) negatief uitpakt voor soorten wordt de druk om deze maatregel grootschalig te gaan toepassen steeds groter. Gezien de omvang van het areaal droge heide en bossen, de problemen in de ontwikkeling van de insectenfauna (Hallman et al., 2017) en het belang van insectenetters in de ecosystemen is het urgent om op korte termijn ingrijpende herstelmaatregelen te nemen. De cruciale vraag daarbij is of met deze maatregelen de sleutelprocessen van deze soorten herstellen.

Het doel van het onderzoek is te doorgronden hoe de verzuringsproblematiek doorwerkt op insectenetende zangvogels die tegenstrijdige populatieontwikkelingen laten zien binnen droge bossen en heidegebieden en welke andere factoren hier mogelijk bij betrokken zijn. Het onderzoek vindt plaats in verschillende gebieden. De resultaten moeten leiden tot aanbevelingen voor beheerders bij het uitvoeren van maatregelen voor herstel van de natuurkwaliteit van de droge bos- en heidegebieden. Zodoende zal effectiever rekening gehouden kunnen worden met verschillende faunagroepen en hun respons. De nadruk in het onderzoek moet liggen bij de beoordeling van de effectiviteit van de toepassing van steenmeel of schelpbekalking als herstelmaatregel, omdat naast afname van de stikstofdepositie bodemherstel in dit ecosysteem noodzakelijk is.

3.3 Kennisdeling

In het Kennisnetwerk OBN is al veel ervaring opgedaan met adviesaanvragen. Korte vragen van beheerders worden beantwoord door een delegatie van een deskundigenteam. In UPN Kennisdeling krijgt deze vorm van advisering een extra impuls via kortlopende kennisprojecten. Met deze projecten willen we de beheerders en beleidsmakers direct en vraaggericht bijstaan door het beantwoorden van hun kennisvragen. Het is daarmee een intensivering van de adviesfunctie die het OBN altijd al heeft gehad. Kennisvragen komen binnen via twee routes:

Passief: loket via de website, met een daartoe opgezet format (intakeformulier max 1 A4) of via de deskundigenteams.

Actief: benaderen van beheerders en beleidsmensen met de vraag welke kennislacunes zij ervaren bij het realiseren van hun Natura 2000-doelen. Vragen kunnen ook binnenkomen via:

- Veldwerkplaatsen
- Webinars
- Oproep in OBN-nieuwsbrief

De passieve route is open voor alle vragen, maar de actieve route is in 2022 specifiek gericht op de N-gevoelige habitats vanwege de stikstof.

Het OBN-team beoordeelt de binnengekomen vragen:

- Is het een voor OBN relevant onderwerp?
- Gaat het om stikstofgevoelige natuur? (Zo ja, dan past het binnen UPN).
- Lijkt er een specifiek belang of juridische of politieke lading achter de vraag te zitten? Dan verifieert het OBN-team bij de vraagsteller naar de achtergrond.
- Zitten er vragen tussen die onmiddellijk kunnen worden opgepakt, bijvoorbeeld een klein advies? Dan kan het OBN-team dat zelf in gang zetten, eventueel na check bij het relevante deskundigenteam.

Het OBN-team stuurt de vragen ter kennisgeving naar alle deskundigenteams. Het OBN-team stelt, mede op basis van de reacties, een geschikt ad-hoc team samen met vertegenwoordigers uit één of meerdere relevante deskundigenteams. Dit ad-hoc team beantwoordt drie vragen:

- Is de vraag inhoudelijk relevant voor natuurbeheer (Natura 2000, stikstof, kwetsbare soorten/habitats)?
- Kan een antwoord leiden tot een praktische oplossing voor beheer of beleid?
- Is het opschaalbaar/herhaalbaar, dus ook relevant op andere plekken?

Als hier drie keer een 'ja' wordt gescoord, dan beoordelen de deskundigen de volgende twee vragen: Wat is de passende aanpak?

- Bestaand rapport geeft antwoord al.
- Vraag past in een bestaand onderzoek en kan als praktijkcase dienen.
- Korte adviesvraag.
- Kennismontage klein.
- Kennismontage groot (>30k) -> door naar onderzoeksprogrammering.
- Onderzoeksproject -> door naar onderzoeksprogrammering.

Welke vorm is meest passend?

- Veldbezoek beheerder/beleidsmaker met 2 (of meer?) deskundigen. Dit kunnen in overleg met het deskundigenteam ook deskundigen zijn die niet in een deskundigenteam zitten.
- Literatuuronderzoek.
- Workshop met deskundigen.
-

Een kleine delegatie uit één of meerdere deskundigenteams stelt het advies of de kennismontage op. De deskundigenteams die hebben meegewerkt aan het advies, bespreken en accorderen het advies.

Zij letten daarbij onder andere op de volgende punten:

- Is het antwoord bruikbaar voor de aanvrager?
- Wordt de vraag afdoende beantwoord?
- Zijn alle relevante aspecten meegenomen?
- Is het antwoord voldoende "opgetild" naar een algemeen, breder toepasbaar niveau?
- Is het eindproduct helder verwoord?
- Komt de beleidsrelevantie voldoende naar voren?

Bij de start van advies en kennismontage maakt het OBN-team samen met de aanvrager van het advies een beknopt communicatieplan dat helder omschrijft hoe de resultaten worden verspreid. Daarvoor zijn de bekende kanalen (website, nieuwsbrief etc.) beschikbaar, en eventueel nieuwe. Ook na afloop van het project wordt bekeken of er aanvullende communicatiekanalen gebruikt moeten worden, omdat de uitkomsten/antwoorden daar wellicht aanleiding toe geven. De aanvrager van het advies is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het communicatieplan. Dat is hun 'betaling' aan het advies. De aanvrager zal dus actief zijn in het delen van de resultaten en zal meedenken hoe de adviezen ook voor anderen bruikbaar gemaakt kunnen worden.

4 Communicatie

4.1 Communicatiestrategie

Op 1 september 2021 is het VBNE-team uitgebreid met een communicatiemedewerker. Zij moet ervoor zorgen dat de kennis die binnen het OBN wordt ontwikkeld, op de juiste manier bij de juiste mensen terechtkomt. In 2022 zal dus een aantal dingen veranderen op het gebied van communicatie. De VBNE zal meer communicatiewerkzaamheden uitvoeren en de deskundigenteams daarmee ontlasten. In zijn algemeenheid zal de communicatie meer praktisch toepasbaar en doelgroepgericht worden.

Doelgroepen

Mensen uit wetenschap, beheer en beleid vormen de doelgroep voor de communicatie-activiteiten maar hebben elk wel verschillende informatiebehoefte:

- Een *wetenschapper* wil graag alle details van een onderzoek correct en gedetailleerd beschreven zien. Een wetenschappelijk onderzoek moet immers verifieerbaar en herhaalbaar zijn.
- Een *beheerder* wil weten wat hij of zij moet doen om een bepaald beheerdoel te bereiken. Welke effecten hebben bepaalde ingrepen op de natuurkwaliteit?
- Een *beleidsmaker* is op zoek naar onderbouwing voor beleidskeuzes. Wat is de stand van de kennis op het gebied van bijvoorbeeld stikstof, klimaatadaptatie of biodiversiteitsverlies? In welke richting moeten de oplossingen gezocht worden? Ze moeten weten dat ze die kennis bij het OBN Kennisnetwerk kunnen ophalen.

Over het algemeen zullen beheerders en beleidsmakers hun informatie graag beknopt en to the point willen hebben. De kans is groot dat een rapport van 80 pagina's niet eens wordt opengelsagen, terwijl een brochure van 10 pagina's met duidelijke tekst en aansprekend beeld wel de aandacht kan vasthouden. Daarnaast moet de informatie overtuigen en inspireren. We willen immers dat de OBN-kennis wordt ingezet ter bevordering van de natuurkwaliteit. Beheerders en beleidsmakers moeten enthousiast worden om ermee aan de slag te gaan. Dat betekent dat de urgentie van een bepaalde opgave duidelijk naar voren moet komen en dat we de schoonheid van de natuur niet uit het oog mogen verliezen.

Werkwijze

De VBNE ondersteunt de deskundigenteams en de onderzoekers bij de communicatie van de onderzoeksresultaten, en dan vooral bij de doorvertaling naar doelgroepgerichte en toepasbare communicatiemiddelen. Daarom stelt de VBNE voor elk onderzoek een communicatieplan op. De onderzoekers denken hierover mee en zijn beschikbaar voor delen van de uitvoering, zoals het geven van een presentatie of een inhoudelijke eindcontrole. In het communicatieplan staan de volgende vragen centraal:

- Voor welke doelgroepen zijn de onderzoeksresultaten interessant? En waarom?
- Wat is het doel van de communicatie? Wat moet de doelgroep doen met de informatie?
- Wat is de kern van de boodschap die we over willen brengen?
- Welke communicatiemiddelen zijn hiervoor geschikt?

Om tot een gedegen communicatieplan te komen, zijn drie contactmomenten cruciaal:

1. De uitvraag. In de aanbestedingsleidraad staat een communicatieparagraaf. Die benadrukt het belang van de toepasbaarheid en de overdraagbaarheid van het onderzoek. Een globaal communicatieplan maakt onderdeel uit van het gunningscriterium. Meewerken met de uitwerking van het communicatieplan door de VBNE is een verplichting voor de opdrachtnemers van onderzoeken.
2. Opdrachtverlening. Zodra de opdracht gegund is, neemt de projectleider van het onderzoek contact op met de VBNE. Samen bespreken zij de wensen en mogelijkheden van de

communicatie rondom het onderzoek. Misschien is het bijvoorbeeld praktisch om al tijdens het onderzoek beelden te maken.

3. Conceptrapport. Wanneer het onderzoeksrapport voor 80% gereed is, neemt de projectleider weer contact op met de VBNE. Op basis van de 80%-versie werkt de VBNE het communicatieplan verder uit tot een concrete actielijst.

Onderzoeksrapport en wetenschappelijke artikelen

De inhoudelijke kwaliteit van het onderzoeksrapport en de wetenschappelijke artikelen komt volledig voor rekening van het deskundigenteam. De VBNE biedt ondersteuning met de communicatieve kwaliteit:

- Managementsamenvatting / beleidsfactsheet
- Opmaak
- Verspreiding

Hierbij plaatsen we de kanttekening dat we het drukken van rapporten tot een minimum willen beperken. Verspreiding gebeurt hoofdzakelijk digitaal. Drukken gebeurt alleen als het deskundigenteam een concreet verspreidingsplan heeft.

Veldwerkplaatsen, webinars, symposia en workshops

De deskundigenteams en de onderzoekers adviseren de VBNE over inhoud en sprekers. De VBNE regelt:

- Praktische organisatie
- Aankondiging van de bijeenkomst
- Verslaglegging van de bijeenkomst
- Verspreiding van de verslaglegging

Overige communicatiemiddelen

De communicatiemiddelen waarbij een vertaalslag nodig is tussen wetenschap en beheer en beleid, zijn de verantwoordelijkheid van de VBNE. De onderzoekers leveren de inhoud aan in de vorm van het onderzoeksrapport. Op basis hiervan maakt de VBNE het product. Voor publicatie doen de onderzoekers een laatste feitencheck. De VBNE zorgt voor de productie en verspreiding.

Bij 'overige communicatiemiddelen' valt te denken aan:

- Brochures
- Handleidingen
- Themapagina's op de website
- Persberichten en artikelen voor externe media
- Filmpjes, podcasts, posters, etc.
- Sociale media

4.2 Algemene communicatieactiviteiten in 2022

OBN-congres

Het voornemen is om in het najaar van 2022 een groot OBN-congres te houden. Ontmoeting is immers essentieel voor het goed functioneren van een kennisnetwerk. OBN-betrokkenen praten mee over de openstaande opgaven op het gebied van natuurkwaliteit, de kennis die hiervoor ontwikkeld moet worden en de rol die betrokken partijen hierin moeten spelen. Het OBN-kennisnetwerk vindt het van groot belang dat de partijen die het netwerk dragen, vanuit hun eigen perspectief mede sturing geven aan de activiteiten in de toekomst. Met het congres willen we meerdere doelen bereiken:

- Kennisuitwisseling stimuleren, stand van zaken bespreken, kennisleemten formuleren.

- Laten zien wat het OBN kan betekenen voor provincies en waterschappen.
- Kennis over het UPN verspreiden.
- Kennis en ideeën over SPUK's verspreiden en uitwisselen.
- Ecologisch assessment: wat is het en waarom zijn we daar zo mee bezig?

NB. Omdat een congres qua kosten buiten de scope valt van het normale jaarplan, wordt hiervoor extra financiering gevraagd, buiten de reguliere begroting om.

Herstructurering website

Op de website www.natuurkennis.nl staat een woud aan informatie. Door de grote hoeveelheid en onoverzichtelijke structuur zien bezoekers door de bomen het bos niet meer. Daarom zal de website in 2022 een nieuw uiterlijk en navigatiestructuur krijgen. Dat begint met een analyse van het huidige gebruik. Welke informatie wordt er vaak geraadpleegd en welke minder? Waar zijn de bezoekers eigenlijk naar op zoek? Hieruit volgt een plan van aanpak voor de herstructurering van de website. De themapagina's en de beheerpagina worden hier ook in meegenomen.

Doorlopende communicatie

Om de naamsbekendheid van het OBN te vergroten is het van belang om doorlopend in beeld te zijn. Dat gebeurt via tweewekelijkse berichten op Nature Today, nieuwsbrieven en op sociale media. Daarnaast zullen er vaker persberichten naar andere media worden verstuurd.

Ontwikkeling e-learning modules op leerjegroen.nl

Leer je groen is het e-learningplatform voor iedereen die actief is bij een natuurorganisatie, zowel vrijwilligers als beroepskrachten. In korte modules krijgt de gebruiker basisinformatie over werkzaamheden in de natuur. Vanuit OBN-onderzoek zijn praktische maatregelen voor natuurbeheer geschikte onderwerpen om in een e-learningmodule uit te werken. In 2022 zullen er 2 modules worden ontwikkeld.

Webinars

In 2020 hebben de deskundigenteams een ecologisch assessment uitgevoerd, waarin de huidige stand van de natuur en de knelpunten voor verbetering zijn beoordeeld. Hieruit zijn zes aangrijpingspunten naar voren gekomen voor ecologisch herstel. In 2021 is voor drie van deze aangrijpingspunten een webinar georganiseerd. In 2022 komen de laatste drie aan bod:

1. Dynamiek en diversiteit
2. Herstel van biotische kwaliteit
3. Aanpak invasieve exoten

De kosten van de webinars wisselen, onder andere afhankelijk van de vergoeding voor sprekers.

4.3 Communicatie-activiteiten per deskundigenteam in 2022

Cultuurlandschap

- Het cultuurlandschap heeft te maken met veel urgente opgaven. Het deskundigenteam zal intern een gezamenlijke visie opstellen om te bepalen voor welke opgaven zij zich in willen spannen en welke opgaven buiten de scope van het deskundigenteam vallen. Het UPN zal daar -naar verwachting- een belangrijke rol in spelen.
- Om het rapport 'Gebiedskenmerken en het beheer van doelsoorten in het agrarisch leefgebied Natte dooradering' en de bijbehorende bijlagen toegankelijk en toepasbaar te maken, ontwikkelt het deskundigenteam een website met Storymaps.

Droog zandlandschap

- Het deskundigenteam Droog zandlandschap zal in 2022 een themadag over bosbegrazing organiseren. Bosbegrazing wordt in de nieuwe Bossenstrategie genoemd als manier van beheer om een vitaal en veelzijdig (natuur)bos te ontwikkelen. De meningen zijn hierover verdeeld. Het onderwerp zal vanuit meerdere invalshoeken benaderd worden.

Duin en kust

- Naar aanleiding van het onderzoek naar aanleg en beheer van kustbroedvogelgebieden wordt een filmpje geproduceerd.

Nat zandlandschap

- Het deskundigenteam Nat zandlandschap stelt factsheets op over de effecten van greppels en natuurbranden op de biodiversiteit.

Rivierenlandschap

- Het deskundigenteam Rivierenlandschap zal in 2022 twee workshops organiseren; een over dijkerosie bij overstromingsvlaktes en een over de definiëring van habitats en natuurdoeltypen.
- Op basis van het onderzoek 'Ontdiepen van uiterwaardplassen' zal een toegankelijke afwegingstool worden ontwikkeld.

Expertisegroep fauna

- Om beheerders te informeren over diervriendelijk maaien in natuurgebieden, zal het deskundigenteam een informatieve poster maken.

De website krijgt een update

ontwikkeling-beheer natuurkwaliteit

o+bn Natuurkennis

Over OBN | Contact | English | Colofon | Zoek in website

Home Natuurtypen Landschappen Activiteiten Publicaties Deskundigenteams Thema's Hulpmiddelen

Home

Kennisnetwerk OBN

Het **Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit** (OBN) ontwikkelt en verspreidt kennis met als doel het structureel herstel en beheer van natuurkwaliteit. Het is een onafhankelijk en innovatief platform waarin mensen uit beheer, beleid en wetenschap samenwerken.

Binnenkort

- > **20-10-2021:** Veldwerkplaats Herkolonisatie insecten
- > **26-10-2021:** Veldwerkplaats Effectiviteit kleinschalige beekmaatregelen
- > **02-11-2021:** Verbinding in het landschap [meer activiteiten →](#)

Nieuw verschenen

- > Habitat-overstijgende interacties in het Waddengebied
- > Naar vernatting ten behoeve van natuurontwikkeling en -herstel binnen Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland: Sturende factoren en processen die de kansrijkdom bepalen
- > Knelpunten voor terugkeer van bedreigde insecten in het natte zandlandschap: zijn de grote gebieden hersteld? [meer publicaties →](#)

Nieuwsbrieven

- > OBN
- > VBNE algemeen
- > Veldwerkplaatsen

[inschrijven →](#)

[OBN op Nature Today →](#)

[Heeft u een beheerprobleem? Vraag advies →](#)

4.4 Kosten kennisverspreiding

De begroting van communicatieactiviteiten is indicatief. Gedurende het jaar vinden er immers veel bijstellingen en wisselingen plaats. Dit heeft soms te maken met het niet-gereed komen van het voorafgaande onderzoek of met het veranderen van de inzichten hoe de doelgroep het best geïnformeerd kan worden. De keuze voor een bepaald communicatiemiddel kan dan wijzigen, en daarmee ook de kosten.

Onderstaand overzicht is een onderverdeling die een beeld geeft van de voorgenomen activiteiten, maar voor de algemene begroting en verantwoording wordt een totale post 'Communicatie' opgenomen.

Voor 2023 is een aantal projecten doorgetrokken en zullen opnieuw de deskundigenteams geraadpleegd worden over hun plannen. Er zal steeds meer worden ingezet op online middelen en minder op fysieke rapporten en brochures. Dit om de verspreiding zo groot mogelijk te maken.

Deskundigenteam of Algemeen	Projecten 2022	Budget 2022 (incl. btw)
Kennisoverdracht algemeen	Herstructurering van de website (technische aanpassingen)	€ 55.000
	Themapagina's	
	3 webinars ecologisch assessment	
	Uitwerken 2 e-learning modules	
	OBN-congres (externe financiering, dus hier pm)	
	Nature toDay	
Werkbudget doorlopende activiteiten	Beheerdersdag, SER Europe, kleine uitgaven deskundigenteams (opmaak, verslag, stands, presentaties, folders, etc.)	€ 20.000
DT Cultuurlandschap	Graslandonderzoek Campina (doorlopend)	€ 35.000
	Procesbegeleiding toekomstvisie	
	Storymaps Natte dooradering	
DT Droog zandlandschap	Themadag bosbegrazing	€ 5.000
DT Rivierenlandschap	Workshop dijkerosie bij overstromingsvlaktes	€ 18.000
	Workshop Definiëring habitats & natuurdoeltypen	
	Afwegingstool ontdeepen uiterwaardenplassen	
DT Duin- en kustlandschap	Filmpje kustbroedvogelgebieden	€ 4.000
DT Nat zandlandschap	Factsheet effect van greppels en natuurbranden	€ 3.000
Expertisegroep Fauna	Poster diervriendelijk maaien	€ 10.000
TOTAAL		€ 150.000

5 Financiering OBN

Hieronder volgt een toelichting op de financiering en begroting, zowel inhoudelijk als financieel.

5.1 Inkomsten

Het budget dat in 2022 (structureel) beschikbaar is voor OBN Natuurkennis en haar activiteiten (onderzoek, bijeenkomsten, vacatie, communicatie) bedraagt in totaal ruim 1,83 miljoen euro. De financiering bestaat uit twee geldstromen: rond een miljoen vanuit de provincies (via IPO/BIJ12) voor het uitvoeren van onderzoek en een subsidie van € 856.000 van het ministerie LNV voor de rol van de deskundigenteams, de kennisverspreiding, advisering, monitoring en de coördinatie en ondersteuning van het gehele netwerk vanuit de VBNE.

Beide geldstromen worden jaarlijks geïndexeerd met 1,5-2%. Daarnaast kunnen er inkomsten zijn van cofinanciering door derden van het onderzoek door het OBN Kennisnetwerk (zie de desbetreffende tabellen) of voor de (beheer)adviezen die door derden worden gevraagd (en waar in principe een bijdrage van 50% voor wordt gevraagd).

Met ingang van 2021 is tot en met 2023 voor de uitvoering van het OBN-deel in het Uitvoeringsprogramma Natuur in totaal € 3,33 miljoen beschikbaar, verdeeld over onderzoek, kennisverspreiding en uitvoeringskosten.

Er zal nog een extra budget beschikbaar zijn uit de niet-besteelde middelen van 2019 en 2020. Nu (okt 21) is nog niet bekend hoeveel dit zal zijn, er lopen nog aanbestedingen. Vandaar dat dit nader te bepalen (ntb) is. Het overschot zal worden ingezet voor de kennisontwikkeling in 2022.

5.2 Uitgaven

In de begroting van OBN Natuurkennis onderscheiden we 6 typen uitgaven. De verdeling over de verschillende posten is gebaseerd op ervaring met de uitputting (dan wel extra behoefte) in voorgaande jaren. Het resultaat over 2021 is op het moment van vaststellen van dit nieuwe jaarplan nog niet bekend en zal achteraf als post kunnen worden meegenomen.

1. Kennisontwikkeling

De uitgaven voor kennisontwikkeling worden gefinancierd door IPO/BIJ12, al dan niet met cofinanciering door andere externe partijen. Besloten is om voor de drie voorstellen een bijna gelijk bedrag te besteden uit het onderdeel kennisontwikkeling. De drie in 2022 uit te voeren onderzoeken vragen samen om een budget van 1,05 miljoen euro. Nu is het bedrag gebaseerd op wat er beschikbaar is. De uiteindelijke hoogte hangt af van het overschot van 2021, dit zal het aanbestedingsbedrag worden.

2. Kennisarticulatie - deskundigenteams

Ten behoeve van de kennisarticulatie door de deskundigenteams staan vergoedingen ter beschikking voor de besturen van de deskundigenteams die veel werk verzetten voor de bijeenkomsten van de deskundigenteams, aanbestedingen en begeleiding van onderzoek. Voor de vergoedingen van de leden van de deskundigenteams is voor 2022 en 2023 een stapsgewijze verhoging toegepast. Als er voor de inzet ten behoeve van het UPN extra uren nodig zijn, worden die uit het UPN-budget betaald.

3. Kennisverspreiding

Naast de jaarlijks gebruikelijke wijzen van kennisverspreiding (nieuwsbrief, jaarverslag, website e.d.) over de activiteiten van OBN als geheel, ontwikkelen de deskundigenteams elk jaar ook activiteiten

over onderzoek, ecologische kwaliteiten en herstel mogelijkheden of specifieke onderwerpen (zie hoofdstuk 4). Een aantal bedragen wijkt in de begroting 2022 af van de voorgaande jaren. Dit heeft te maken met het feit dat bepaalde activiteiten voorheen werden uitbesteed aan freelancers. Deze taken worden nu intern uitgevoerd. Dit heeft zowel efficiëntie- als effectiviteitsvoordelen. Een eigen communicatiemedewerker kan zowel een stukje voor Nature Today schrijven, als datzelfde onderwerp op de website publiceren.

4. Ondersteuning en coördinatie door de VBNE

De VBNE coördineert en ondersteunt de activiteiten van OBN Natuurkennis. Deze werkzaamheden houden o.a. in het ondersteunen van de secretarissen/de deskundigenteams (bijvoorbeeld issues over planning van onderzoek), van het Platform en de Adviescommissie OBN, het ondersteunen en het begeleiden van de aanbestedingen, het begeleiden van de onderzoeken, het coördineren van de kennisontsluiting en uitvoeren van communicatieactiviteiten (zie onderstaande tabel voor een indicatieve, redelijk grofmazige verdeling van de uren die met name de accenten in de functies laat zien).

Het blijkt dat de druk in het netwerk hoog is. Om de effectiviteit en de voortgang van het netwerk te borgen, is inzet van de programmaleider en programmamedewerker verhoogd ten opzichte van 2021. Ook de integratie met het UPN en de vele vragen die vanuit het veld op ons af komen, rechtvaardigen een voldoende aantal uren. De uurtarieven worden stapsgewijs verhoogd (geïndexeerd).

Activiteiten \ uren	Programma leider	Programma medewerker	Secretariaat	Communicatie-medewerker
Algehele coördinatie en ondersteuning daarvan	600	500	180	
Begeleiden onderzoek procesmatig / aanbestedingstrajecten	100	200		
Begeleiden onderzoeken inhoudelijk	100	100		
Begeleiden uitkomsten deskundigenteams	100	200		
Organisatie/begeleiden activiteiten voor kennis delen	100	200		260
Activiteiten gericht op bestuur en beleid	200	100		100
TOTAAL - uren	1.200	1.300	180	360

5. Aanbestedingen

Sinds 2019 is BIJ12 de aanbestedende dienst voor de OBN-onderzoeken. Er is -afhankelijk van het aantal aanbestedingen- een budget opgenomen voor die diensten door BIJ12. Het bedrag voor 2022 wijkt af van 2021, omdat er geen 9 maar slechts 3 aanbestedingen voorliggen. Aanbestedingen vanuit het UPN-budget zullen ook uit dat budget moeten worden bekostigd. Voor 2023 is een stelpost opgenomen.

6. Onderzoek, advisering, monitoring

De ervaring van voorgaande jaren leert dat in de middelen van OBN meer ruimte nodig is voor het lopende onderzoek (meerwerk, mislukken van experimenten) én herhaalde monitoring na enkele jaren van eerder uitgevoerde experimenten. De post advisering heeft grote meerwaarde voor het veld, en zal budgettair integraal worden aangepakt met het UPN-budget 'raad & daad'. In het OBN-reguliere budget is deze post daarom licht verlaagd.

5.3 Begroting OBN 2022 en 2023

Onderstaand een totaaloverzicht van inkomsten en uitgaven voor het Kennisnetwerk OBN in 2022 en 2023. De begroting voor de uitgaven -anders dan voor het onderzoek- is ook de aanvraag van subsidie voor het Kennisnetwerk OBN door de VBNE bij het Ministerie van LNV.

Begroting Kennisnetwerk OBN 2021 (alle bedragen inclusief 21% btw)					
		2022	2022	2023	2023
INKOMSTEN					
1	Financiering Ministerie LNV via VBNE	€	856.000		€ 871.000
2	Financiering IPO via BIJ12	€	978.500	onderzoeksbudget via BIJ 12 (> 100 miljoen)	ntb
3	Cofinanciering onderzoek door derden		p.m.		
4	Aanvullende opdrachten		p.m.		
5	Cofinanciering adviesaanvragen		p.m.		
6	Bijdrage BIJ12 uit overschotten 2019 en 2020		ntb		
	Totaal	€	1.834.500		€ 871.000
UITGAVEN					
1	Kennisontwikkeling	Cofinanciering is niet van toepassing	Totaal Budget		Totaal Budget
1.1	Vergroten en verbinden langs Macrogradiënten		€ 326.000		
1.2	Effecten van nutriënten fluxen op kwelzones		€ 326.000		
1.3	Naar een klimaatrobuust watersysteem		€ 326.000		
	ophogen met overschot uit 2019 en 2020	voor de drie voorstellen beschikbaar	ntb		
	Subtotalen		978000	onderzoeksdeel nader in te vullen	
2	Kennisarticulatie (Deskundigenteams)	Per uur/stuk; uren/stuks per jaar			
2.1	Stuurgroep en Adviescommissie	vacatievergoeding € 161,00/keer x 12	€ 1.932	vacatievergoeding € 163,00/keer	€ 1.956
2.2	Vergoeding voorzitters	(max. 96u/jr/DT * 6) € 108,00 x 500u	€ 54.000	(max. 96u/jr/DT * 6) € 110,00 x 500u	€ 55.000
2.3	Vergoeding Vice-voorzitters	(max. 64u/jr/DT * 8) € 108,00 x 500u	€ 54.000	(max. 64u/jr/DT * 8) € 110,00 x 500u	€ 55.000
2.4	Vergoeding secretarissen	(max. 160u/jr/DT * 7) € 97,00 x 1.000u	€ 97.000	(max. 160u/jr/DT * 7) € 99,00 x 1.000u	€ 99.000
2.5	Vergoeding onderzoekers (ca. 6 onderz./ DT)	(max. 4 bijeenk./jr * 8) € 161,00 x 180	€ 28.980	(max. 4 bijeenk./jr * 8) € 163,00 x 180	€ 29.340
2.6	Werkbudget DT's	(max 4 bijeenk./jr * 8)€ 300,00 x 32	€ 9.600	(max 4 bijeenk./jr * 8)€ 320,00 x 32	€ 10.240
	Subtotaal		€ 245.512		€ 250.536
3	Kennisverspreiding n.a.v. onderzoeksresultaten				
3.1	Nieuwsbrief/Vakblad NBL (opmaak, druk en verspreiding)	4 x €2.000	€ 8.000		€ 8.400
3.2	Opmaak en druk OBN rapporten, brochures/flyers en Jaarplan en verslag		€ 5.500	minder druk, meer digitaal	€ 4.000
3.3	Beheer, onderhoud en updates website Natuurkennis.nl		€ 10.000	in 2022 wordt een inhaalslag van 2021 gemaakt	€ 5.000
3.4	Kennisverspreiding over onderzoeksresultaten OBN: bijeenkomsten, brochures, beheerdersdag, e-learning, themapagina's etc.)	Zie toelichting in hoofdstuk4.	€ 150.000	stelpost, gebaseerd op voorgaande jaren	€ 150.000
3.5	Kennisverspreiding voor betekenis OBN onderzoeksresultaten voor bestuur/beleid		€ 10.000		€ 10.000
	Subtotaal		€ 183.500		€ 177.400
4	Ondersteuning en coördinatie OBN Kennisnetwerk				
3.1	inzet programmaleider	€107 x 1.200 uur	€ 128.400	€110 x 1.200 uur	€ 132.000
4.2	inzet programma medewerker	€90,00 x 1.300 uur	€ 117.000	€93,00 x 1.300 uur	€ 120.900
4.3	inzet secretariaat (dagdeel p/w)	€65,00 x 180 uur	€ 11.700	€68,00 x 180 uur	€ 12.240
4.4	communicatiemedewerker (dag p/w)	€82,00 x 360 uur	€ 29.520	€85,00 x 360 uur	€ 30.600
4.4	financiële administratie		€ 7.000		€ 7.500
4.5	accountantsverklaring		€ 3.000		€ 3.000
	Subtotaal		€ 296.620		€ 306.240
5	Ondersteuning aanbestedingen OBN onderzoek				
5.1	Vergoeding Bij12 (voor 3 aanbestedingen)		€ 17.500	onbekend aantal aanbestedingen	€ 24.000
	Subtotaal		€ 17.500		€ 24.000
6	Onderzoek, advies en langjarige monitoring OBN-experimenten				
6.1	Onderzoek (aanvullende bijdragen/meerwerk OBN-projecten)		€ 50.000		€ 50.000
6.2	Advisering door deskundigen over natuurherstel/natuurbeheer	de adviesfunctie wordt deels door het U	€ 20.000		€ 20.000
6.3	Monitoring afgeronde OBN projecten voor inzicht in effecten lange termijn		€ 43.000		€ 43.000
	Subtotaal		€ 113.000		€ 113.000
	Totaal	€	1.834.132		€ 871.176

5.4 Bijlage lopend onderzoek

Overzicht lopend onderzoek en verwachte uitgaven 2022

Onderstaande tabel is gebaseerd op de stand van zaken 19-10-2021

Onderzoeken Jaarplan 2017	OBN budget	Cofinanciering	Totaalbedrag	Uitgaven 2022
Projectnaam				
Herstel konijnenpopulaties (cofinanciering van provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland)	€ 97.471	€ 102.500	€ 199.971	€ 87.441
Acrotelmvorming	€ 149.757		€ 149.757	€ 10.607
Kansen oude heide	€ 149.892		€ 149.892	afgerond
Lijnvormige elementen	€ 59.517		€ 59.517	afgerond
Verbetering strooiselafbraak (cofinanciering van provincie Noord-Brabant)	€ 197.773	€ 50.000	€ 247.773	€ 90.473
Vermest grondwater (cofinanciering van provincies Drenthe, Overijssel, Limburg en Gelderland)	€ 80.012	€ 80.000	€ 160.012	afgerond
Behoud en herstel hoogveenbossen (cofinanciering van provincie Noord-Holland en provincie Overijssel)		€ 114.993	€ 114.993	natuurmonumenten
Toevoeging monitorings- en communicatie budget 2018	€ 20.578		€ 20.578	afgerond
Totaal verplicht onderzoeksprojecten 2017	€ 755.000	€ 232.500	€ 966.922	€ 188.521
Onderzoeken Jaarplan 2018				
Projectnaam	OBN budget	Cofinanciering	Totaalbedrag	Uitgaven 2022
Nieuwe trilvenen (cofinanciering van provincies Utrecht en Noord-Holland)	€ 200.000	€ 100.000	€ 300.000	€ 122.735
Diepe insnijding beken heuvelland (cofinanciering van provincie Limburg en waterschap Limburg)	€ 44.877	€ 30.000	€ 74.877	€ 24.057
Uitbreidingsmogelijkheden heischrale graslanden (cofinanciering van provincie Limburg)	€ 79.346	€ 33.000	€ 112.346	€ 31.276
Aantasting en beheer voedselkwaliteit	€ 149.862		€ 149.862	€ 25.068
Duinbegrazing (cofinanciering van provincie Fryslân)	€ 84.618	€ 15.000	€ 99.618	afgerond
Beeksediment-vegetatie beken (cofinanciering van Stowa)	€ 74.969	€ 75.000	€ 149.969	€ 45.073
Natuurkwaliteit oobossen in winterbed (cofinanciering van Stichting Ark, Rijkswaterstaat en provincie Gelderland)	€ 36.910	€ 50.000	€ 86.910	afgerond
Diepe uiterwaardplassen (cofinanciering van Rijkswaterstaat en I&W)	€ 74.314	€ 75.000	€ 149.314	€ 76.714
Verruiging verdroogde vochtige bossen (cofinanciering provincie Noord-Brabant, provincie Gelderland, provincie Fryslân)	€ 43.000	€ 118.027	€ 161.027	€ 13.000
Effect van plas-dras situaties kuiken-overleving*	€ 74.998	€ 83.470	€ 158.468	afgerond
Beheerisen natte dooradering*	€ 64.880	€ 110.000	€ 174.880	afgerond
Onbestede - uitgegeven aan meerwerk onderzoek OBN-2015-68-LZ en OBN-2016-82-DZ	€ 22.226			
Totaal verplicht onderzoeksprojecten 2018	€ 950.000	€ 689.497	€ 1.617.271	€ 337.923
* cofinanciering van provincies Fryslân, Noord-Holland, Zuid-Holland, waterschap Friesland, HDSR, Hoogheemraadschap van Rijnland, Waternet, Ministerie van LNV				
Onderzoeken Jaarplan 2019				
Projectnaam	OBN budget	Cofinanciering	Totaalbedrag	Uitgaven 2022
Ontwikkeling en herstel heischraal grasland (provincies Gelderland, Drenthe en Overijssel. Provincie Noord-Brabant)	€ 79.379	€ 80.000	€ 159.379	ntb
Herstel van droge en natte heide door steenmeelgift - de middellange termijn	€ 199.860		€ 199.860	ntb
Kansrijkdom voor ontwikkeling N2000 habitats in vernatte veengebieden	€ 115.616		€ 115.616	ntb
Kolonisatieproblemen voor de fauna na herstelmaatregelen in het natte zandlandschap	€ 69.839		€ 69.839	ntb
Duurzaam veiligstellen van het prioritaire habitattypen H6110* Pionierbegroeiingen op rotsbodems (cofinanciering van Rijkswaterstaat en provincie Gelderland)	€ 74.777	€ 25.000	€ 99.777	ntb
Ontwikkeling en beheer eutrofe moerassen	€ 99.942		€ 99.942	ntb
Ruimte voor zand - Ontwikkeling van een nieuwe beheerstrategie ter behoud en herstel van een dynamisch en veerkrachtig kustlandschapsmozaïek in Nederland (cofinanciering van Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, Dunea, PWN en Waternet)	€ 198.807	€ 85.000	€ 283.807	ntb
Overstromingsvlakte in het rivierengebied (cofinanciering van Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland)	€ 74.447	€ 25.000	€ 99.447	afgerond
Totaal verplicht onderzoeksprojecten 2019	€ 912.666	€ 215.000	€ 1.127.666	€ 0
Onderzoeken Jaarplan 2020				
Projectnaam	OBN budget	Cofinanciering	Totaal budget	Uitgaven 2022
Cyclisch waterbeheer Oostvaardersplassen (cofinanciering provincie Flevoland)	€ 199.981	€ 100.000	€ 299.981	ntb
Evaluatie van bekalken als mogelijke herstelmaatregel in trilvenen en blauwgraslanden (cofinanciering provincie Overijssel)	€ 39.860	€ 35.000	€ 74.860	ntb
Middellange termijn steenmeelgift droge bossen (cofinanciering LNV)	€ 200.000	€ 130.000	€ 330.000	ntb
Kustvogelbiotopen	€ 120.746		€ 120.746	ntb
Analyse effectiviteit herstelmaatregelen Drentsche Aa (provincie Drenthe financiert overige onderdelen)	€ 30.244		€ 30.244	ntb
Wisselbegrazing (drie kustprovincies financieren veldstudies)	€ 99.636		€ 99.636	ntb
Ontwikkeling van soortenrijke bossen op voormalige landbouwgronden	€ 89.677		€ 89.677	ntb
Vogelakkers effectiviteit en diversiteit	€ 94.607		€ 94.607	ntb
Klimaat effecten rivieren (cofinanciering Rijkswaterstaat PAGW programma)	€ 74.911	€ 25.000	€ 99.911	ntb
Blue can': emissies CO2/CH4 uit oppervlaktewater (bijdrage aan project)	€ 24.200		€ 24.200	afgerond
Oorzaken insectenachteruitgang (financiering geheel door LNV)		€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000
Totaal verplicht onderzoeksprojecten 2020	€ 973.862	€ 540.000	€ 1.513.862	€ 250.000
Onderzoeken Jaarplan 2021				
Projectnaam	OBN budget	Cofinanciering	Totaal budget	Uitgaven 2022
Herstel van droge heide in relatie tot kantelpunten in bodem- en humuskenmerken bij vergrassing (financiering door Uitvoeringsprogramma Natuur)		€ 175.000	€ 175.000	ntb
Kwantificering van ecologisch relevante kwelfluxen voor grondwaterafhankelijke habitattypen in beekdalen (bijdrage aan project)	€ 75.000		€ 75.000	ntb
Kalkarme Grijze duinen of Duinheide?	€ 100.000		€ 100.000	ntb
Achteruitgang van kenmerkende diersoorten in vennen (cofinanciering provincie Gelderland en provincie Drenthe)	€ 115.000	€ 70.500	€ 185.500	ntb
Kansen voor biodiversiteit bij klimaatmaatregelen in het laagveenlandschap	€ 120.000		€ 120.000	ntb
Natte overstromingsvlaktes in het rivierengebied 2e fase (cofinanciering Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, provincie Overijssel)	€ 120.000	€ 52.500	€ 172.500	ntb
Omgaan met invasieve exoten in de droge duinen (cofinanciering nog te vinden - nog niet aanbesteed)	€ 40.000	€ 45.000	€ 85.000	ntb
Genetische erosie bij bedreigde soorten van hellingschraallanden (cofinanciering provincie Limburg)	€ 150.000	€ 40.000	€ 190.000	ntb
Herstelmaatregelpakketten voor Kalkmoeras in Zuid-Limburg (cofinanciering provincie Limburg)	€ 130.000	€ 35.000	€ 165.000	ntb
Trends insectenetende vogels (financiering door Uitvoeringsprogramma Natuur)		€ 100.000	€ 100.000	ntb
Habitatgebruik en overleving van kievitshuikens (cofinanciering Vogelbescherming, provincie Overijssel, provincie Fryslân, agrarisch collectief)	€ 130.000	€ 70.000	€ 200.000	ntb
Totaal verplicht onderzoeksprojecten 2021	€ 980.000	€ 588.000	€ 1.568.000	€ 0

Colofon

Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren, Driebergen 3 november 2021

Voor meer informatie over dit plan kunt u contact opnemen met Vera Dalm, directeur VBNE.
Per december 2021 is Sandra Beekmans programmaleider OBN en daarmee eerste aanspreekpunt.

s.beekmans@vbne.nl / 06 5515 5329

v.dalm@vbne.nl / 06 2083 9048

In het kader van de leesbaarheid zijn de Exceltabellen ook als losse bijlagen beschikbaar. Neem daarvoor contact met ons op.

www.vbne.nl

www.natuurkennis.nl

Over OBN

Het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) ontwikkelt en verspreidt kennis met als doel het structureel herstel en beheer van natuurkwaliteit. Het is een onafhankelijk en innovatief platform waarin mensen uit beheer, beleid en wetenschap samenwerken.

Het Kennisnetwerk bestaat uit acht [deskundigenteams](#), georganiseerd per landschapstype, en de expertisegroep Fauna. In elk deskundigenteam zitten zowel terreinbeheerders, beleidsmakers als onderzoekers. Het onderzoek is vraag-gestuurd: in coproductie door eigenaren/ beheerders, overheden en onderzoekers worden kennisvragen geformuleerd en onderzoeksprojecten ontwikkeld.

Het OBN doet onderzoek en publiceert naar aanleiding daarvan [rapporten](#), [artikelen](#) en [brochures](#). Naar aanleiding van vragen van terreineigenaren geven de deskundigenteams [adviezen](#) over inrichting of beheer. Het kennisnetwerk organiseert regelmatig activiteiten zoals [veldwerkplaatsen](#), [symposia](#), [workshops](#) en kennisdagen om kennis uit te wisselen. De werkwijze binnen het OBN kennisnetwerk is samengevat in een [notitie](#) die haar werkwijze en organisatie beschrijft.

Het Ministerie van LNV en BIJ12/IPO zijn verantwoordelijk voor de aansturing van OBN Natuurkennis. De coördinatie van het kennisnetwerk is in handen van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE).

Kennisnetwerk OBN wordt gecoördineerd door de VBNE en gefinancierd door
het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en BIJ12

Vereniging van bos- en natuurterreineigenaren (VBNE)

Princenhof Park 7
3972 NG Driebergen
0343-745250
info@vbne.nl

Alle publicaties en
producten van het
OBN Kennisnetwerk
zijn te vinden op
www.natuurkennis.nl

ontwikkeling+beheer natuurkwaliteit

o+bn

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

